

Vem har behov av en

Vid tillståndsprövningar av bergtäkter ingår ett moment som skiljer sig markant från tillståndsprövningar av andra miljöfarliga verksamheter, nämligen frågan om det finns ett behov av den bergtäkt som ansökan avser. Detta innebär att den sökande ska kunna styrka ett behov av täkten på den sökta platsen.

I mitt arbete är jag ofta ombud i tillståndsprövningar och jag har märkt att frågan om behovet kan skapa stora problem, inte bara för den sökande utan även för de prövande myndigheterna. Behovsprövningen är till sin natur komplex och det saknas klar och tydlig vägledning från förarbeten eller praxis. När man utreder frågan om behovsprövning så ger den tyvärr upphov till fler frågor än svar.

Regler om behovsprövningar för bergtäkter är på intet sätt en ny företeelse. Redan i den gamla Naturvårdslagen infördes bestämmelser kring behovsprövning 1982. Anledningen var att det framgick av praxis att det gjordes en särskild intresseavvägning där behovet av täkten vägdes mot intresset av att skydda djur- och växtliv samt miljön i övrigt. Denna bestämmelse användes vid alla typer av täkt-tillstånd, inte bara för bergtäkter. Bestämmelsen fördes vidare till Miljöbalken som trädde i kraft 1999. Den generella bestämmelsen om behovsprövning fanns kvar fram till 2009 då den ersattes med regler om behov av täkt avseende naturgrus, torv och matjord.

Lagändringen medförde således att Miljöbalken inte längre innehåller några särskilda bestämmelser om behovsprövning avseende bergtäkter. Bedömningen av behovet ska istället göras utifrån de allmänna hänsynsreglerna och dess hänvisning till hushållningsbestämmelserna, där det bland annat anges att ett markområde ska användas för det ändamål som området är mest lämpat för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov.

Samtidigt som den särskilda bestämmelsen om behovsprövning för bergtäkter togs bort infördes det även en bestämmelse i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd som anger att länsstyrelsen får förelägga den som ansöker om tillstånd till täkt att lägga fram en utredning som belyser behovet av täkten. Bestämmelsen gäller för samtliga typer av täkter inklusive bergtäkter.

”Frågan är då om lagändringen har medfört den avsedda förenklingen? Enligt min mening är det högst tveksamt.

GÄSTKRÖNIKÖR: Christian Härdgård,
Delphi Advokatbyrå

Varför infördes det då nya bestämmelser om behovsprövningen av täkter? Enligt förarbetena till Miljöbalken ansågs det vara oklart hur avvägningen mellan behovet av materialet och intresset av att skydda naturmiljön skulle ske. Vidare ansågs reglerna i 2 kap. och 3 kap. Miljöbalken vara fullgoda vid tillståndsprövningen av täkter. Sammanfattningsvis genomfördes lagändringen för att förenkla tillståndsprövningen.

Frågan är då om lagändringen har medfört den avsedda förenklingen? Enligt min mening är det högst tveksamt. Tyvärr angavs det inte vilka parametrar behovsprövningen ska innehålla i samband med förändringen. Därför finns det fortfarande många frågor kring behovsprövningen som kräver svar. Vems behov är det som ska styrkas? Är det den sökandes eller allmänhetens? Ska behovet styrkas inom ett visst geografiskt område? Om så är fallet, hur stort ska detta geografiska område vara? Är konkurrensen mellan olika aktörer något som kan vägas in? Kan det finnas anledning att ställa högre respektive lägre krav på en behovsutredning? Vilka myndigheter ska utgöra remissinstanser vid behovsprövningar – läns-

bergtäkt?

styrelsen, kommunen, SGU eller samtliga dessa myndigheter?

Som ni märker är frågorna många och praxis ger en splittrad vägledning. Tyvärr finns det inte många avgöranden som specifikt tar upp behovsfrågan och bland de avgöranden som finns spretar bedömningen. I vissa fall ställs höga krav på behovsprövningen utan att detta motiveras eller har något egentligt stöd. Mark- och miljöverdomstolen ("MÖD") har i något fall uttalat att om den planerade bergtäckten anses påverka ett område med högt skyddsvärde, till exempel en nationalpark eller ett natura 2000-område, så kan högre krav ställas på behovet. MÖD anger dock inte vilka krav som ställs.

Vad gäller avsättningsområdet för materialet har det i något avgörande accepterats att den sökande anger i princip hela Sverige som potentiellt avsättningsområde utan att ange några siffror. I andra fall har dock avsättningsområdet endast ansetts vara den egna och möjligtvis de angränsande kommunerna.

I vissa fall där SGU har blivit tillfrågade har de hänvisat till olika nyckeltal som till exempel ballastleverans per invånare och utifrån detta försökt göra en objektiv bedömning av behovet inom ett visst geografiskt område. I andra avgöranden har SGU sagt att förutom dessa nyckeltal finns det en rad andra faktorer som kan påverka behovet, vilket gör att SGU saknar förutsättningar att ge ett entydigt svar.

En annan relevant fråga är hur man ska se på det faktum att det finns konkurrerande täkter inom det planerade avsättningsområdet. Konkurrensverket har yttrat sig i något ärende och anfört att behov kan anses föreligga ur konkurrenssynpunkt, det vill säga det föreligger ingen konkurrens om samtliga täkter har full avsättning på materialet.

” Berg kan rimligtvis inte anses utgöra en ändlig naturresurs som medför att det anses motiverat med en behovsprövning vid tillståndsprövningen.

MÖD tar dock inte alltid hänsyn till konkurrensaspekten utan anser i vissa fall att andra parametrar ska väga tyngre.

Då det enligt min mening är ganska uppenbart att de nuvarande reglerna om behovsprövning inte fungerar som det var tänkt önskar jag att regeringen särskilt utredde frågan om det behöver finnas regler för behovsprövning avseende bergtäkter. Berg kan rimligtvis inte anses utgöra en ändlig naturresurs som medför att det anses motiverat med en behovsprövning vid tillståndsprövningen.

Om regeringen ändå kommer fram till att så är fallet bör de ställa sig frågan om det finns någon verksamhetsutövare som skulle inleda en tids- och kostnadskrävande tillståndsprövning av en bergtäkt utan att ha säkerställt avsättningen av materialet så att det genererar en vinst.

Om det därefter fortfarande anses motiverat med en behovsprövning bör det tydligt anges vilka parametrar som ska ingå vid prövningen så att täktbranschen får ändamålsenliga och rättssäkra regler att förhålla sig till.

Framtiden får utvisa om min önskan slår in eller om vi får fortsätta att förlita oss på myndigheternas och domstolarnas något godtyckliga behovsprövningar. ●

HEAVY DUTY!
MER KRAFT – MINDRE O LJUD

NPK HYDRAULHAMMARE GH-SERIEN

NPK® DEMOLERINGSUTRUSTNING

NPK står för hög kvalitet och prestanda. Vi levererar pålitliga och slitstarka verktyg till rivningsbranschen.

I sortimentet hittar du:

- Hydraulhammare
- Betongkrossar
- Betongsaxar
- Kompaktorer
- Stålsaxar
- Demoleringsgripar

SEMAB
SKANDINAVISKA
ENTREPRENADMASKINER AB
WWW.SEMAB.ORG